

Φωνολογικά φαινόμενα

Μάθημα 8

Φωνολογικά φαινόμενα

Αφομοίωση

Αποβολή

Ανάπτυξη (επένθεση)

Αφομοίωση: Ορισμός

-
- Αφομοίωση έχουμε όταν δύο φωνήματα που γειτνιάζουν ανταλλάσσουν χαρακτηριστικά, δηλαδή το δεύτερο προσλαμβάνει χαρακτηριστικά του πρώτου, ή (συχνότερα) το πρώτο προσλαμβάνει στοιχεία του επόμενου.

Αφομοίωση: Ηχοροποίηση

Ένα συνήθως **άηχο** φώνημα **ηχηροποιείται** όταν ακολουθεί **ηχηρό**.

[**s**kuɾos] (σκούτος)

[**z**ɣuɾos] (σγουρός)

[**s**fɛɾa] (σφαίρα)

[**z**vino] (σβήνω)

Αφομοίωση: Ουρανικοποίηση

Ένα συνήθως **υπερωικό** φώνημα **ουρανικοποιείται** όταν ακολουθεί **πρόσθιο φωνήεν**.

[ni**k**ao] (νικάω)

[ni**c**i] (νίκη)

[**k**larina] (κλαρίνα)

[**c**iθares] (κιθάρες)

Αμφίδρομη αφομοίωση

[δε**mb**irazi]

[σι**mb**asxo]

[ενα**ηg**afe]

Αποβολή: Ορισμός

-
- Αποβολή έχουμε όταν ένας φθόγγος (συνήθως φωνήεν) δεν αρθρώνεται για να απλοποιηθεί η συλλαβική δομή της λέξης.

Αποβολή: παραδείγματα

[ip^o][eyrafe] → [ipeyrafe]

[ta][e^{xo}|pari] → [taxo|pari]

[na][i^maste|ciemis] → [namaste|ciemis]

Αποβολή: το τελικό -ν

Άσχετα από τις ορθογραφικές συμβάσεις που ενδεχομένως ισχύουν στο γραπτό λόγο, το τελικό [n] αποβάλλεται σε πολλά φωνολογικά περιβάλλοντα.

[ιδε|kanis|toniko]

[θαστιφερο|avrio]

[mimu|ksanamilisis]

[δεθελobamjes]

Αποβολή στην παραγωγή

Πολλές λέξεις που προήλθαν από παραγωγή έχουν αποβάλει σύμφωνα στο πρόθημά τους.

[si~~n~~][reo] → [sireo]

[e~~n~~][rinos] → [erinos]

Αποβολή σε ποικιλίες εκτός νόρμας

Πολλές ποικιλίες της ελληνικής εμφανίζουν την αποβολή πιο συχνά από ό,τι εμφανίζεται στη νόρμα (πρότυπη ποικιλία)

[eɣo|ci.ta.za|to.si.fe.ro.mu]

[ti|na|kan|u|a.θ.ru.pus]

Ανάπτυξη

-
- Ανάπτυξη (ή «επένθεση») είναι ένα σπάνιο στην ελληνική φωνολογικό φαινόμενο στο οποίο εμφανίζεται ένα φώνημα σε θέση που δεν δικαιολογείται μορφολογικά με σκοπό να διευκολύνει την προφορά. Σχεδόν πάντα πρόκειται για φωνήεν.

Ανάπτυξη: παραδείγματα

αγαπα-α [αγαπα^γα]

μέτρα-αμε [metra^γαμε]

Ανάπτυξη: παραδείγματα

- [θelun^e]
- [fanikan^e]
- [variomun^a]

Ανάπτυξη: η «αύξηση» στο ΝΕ ρήμα

- Στο ΝΕ ρήμα η έννοια {+παρελθόν} σημαίνεται με (α) ειδικές καταλήξεις και (β) αναβιβασμό του τόνου στην προπαραλήγουσα:

π.χ. [maɣiréno] [maɣíreva]

- Δισύλλαβα ρήματα, που δεν έχουν προπαραλήγουσα, θα αναπτύξουν ένα βοηθητικό [e] για να υποδεχτεί τον τόνο.

π.χ. [étrexa] [éfiga]

- Παρά την επιφανειακή ομοιότητα, το φωνολογικό αυτό φαινόμενο **δεν έχει καμία σχέση με την αύξηση του ΑΕ ρήματος.**

Αύξηση σε ποικιλίες εκτός νόρμας

- Πολλές ποικιλίες της ελληνικής εμφανίζουν την αύξηση πιο συχνά από ό,τι εμφανίζεται στη νόρμα (πρότυπη ποικιλία)

[ton^evlepo]

[ðestone^e]